

100 rocznica zamachu na Gabriela Narutowicza

Amelia Gniewosz, Julia Basińska, Mikołaj Olszowy

Gabriel Narutowicz - życiorys

Urodził się 17 marca 1865 roku. Posiadał szlacheckie pochodzenie. Ojciec był zaangażowany w ruch niepodległościowy, matka była dobrze wykształcona i po śmierci ojca wychowywała syna samotnie. Później, mieszkając w Szwajcarii, Narutowicz został profesorem Uniwersytetu w Zurychu. W czasie I wojny działał na rzecz polskiej emigracji oraz niepodległości Polski. Przyjechał do kraju po wojnie. Zajął się obowiązkiem ministra robót publicznych oraz spraw zagranicznych. Brał udział w restrukturyzacji przemysłu. Wystartował w wyborach prezydenckich i ku zaskoczeniu opinii publicznej wybory wygrał. Został zamordowany 16 grudnia 1922 roku. Jego prezydentura trwała tylko pięć dni podczas, których miały miejsce burzliwe demonstracje uliczne ludzi, którzy nie zgadzali się z jego wygraną.

Życie zawodowe

W 1907 roku został profesorem w katedrze budownictwa wodnego na politechnice w Zurychu. Był również członkiem szwajcarskiej komisji gospodarki wodnej. W 1915 roku został przewodniczącym międzynarodowej komisji regulacji Renu. W czasie I wojny światowej Narutowicz brał udział w pracach Szwajcarskiego Komitetu Generalnego Pomocy Ofiarom Wojny w Polsce, należał do stowarzyszenia La Pologne et la Guerre w Lozannie i stopniowo zbliżył się do koncepcji odzyskania niepodległości popieranym przez Józefa Piłsudskiego.

Narutowicz w rządzie

23 czerwca 1920 został ministrem robót publicznych. W pracy wykorzystywał swoje bogate doświadczenia zdobyte w Szwajcarii, m.in. nadzorował prace nad budową hydroelektrowni w Porąbce. 28 czerwca 1922 r. został ministrem spraw zagranicznych. W dniach 14–16 września brał udział w oficjalnej wizycie naczelnika państwa w Rumunii, w trakcie której otrzymał Wielką Wstęgę Orderu Gwiazdy. Przyczynił się również do wzmocnienia sojuszu z Rumunią. Wysunięcie w grudniu 1922 roku jego kandydatury na prezydenta było dla niego dużym zaskoczeniem. Kandydowanie odradzał mu m.in. Józef Piłsudski. Początkowo zamierzał odmówić, jednak ostatecznie przyjął propozycję złożoną mu przez działaczy PSL „Wyzwolenie”.

Narutowicz prezydentem

Narutowicz został wybrany głównie dzięki głosom lewicy, mniejszości narodowych oraz PSL "Piast". W wyniku głosowania Gabriel Narutowicz otrzymał 289 głosów, a Maurycy Zamoyski 227. Zaraz po wyborze Narutowicza prawica rozpoczęła przeciwko niemu kampanię zarzucając mu ateizm oraz zdobycie urzędu dzięki głosom mniejszości narodowych. Prawica krytykowała go również za powiązania z Piłsudskim. Zaprzysiężenie Gabriela Narutowicza na prezydenta odbyło się 11 grudnia 1922 roku. W dniu zaprzysiężenia demonstranci próbowali powstrzymać elekta siłą, tarasując ulice prowadzące do gmachu sejmowego.

Zamach

W pierwszych dniach po zaprzysiężeniu, Narutowicz spotkał się z przedstawicielami chadecji (Chrześcijańskiej Demokracji) i kardynałem - Aleksandrem Kakowskim. Liczył się z niemożliwością powołania w Sejmie rządu większościowego, dlatego podjął próbę stworzenia rządu pozaparlamentarnego. Ukłonem w stronę prawicy było też zaproponowanie urzędu ministra spraw zagranicznych wyborczemu kontrkandydatowi, Maurycemu Zamoyskiemu. Nie miał jednak szansy na realizację swych planów - kilka dni po objęciu urzędu, 16 grudnia 1922 roku, podczas uroczystego otwarcia wystawy w warszawskiej Zachęcie, Gabriel Narutowicz został zastrzelony przez malarza - Eligiusza Niewiadomskiego.

Źródła

- https://pl.wikipedia.org/wiki/Gabriel_Narutowicz
- <https://dzieje.pl/postacie/gabriel-narutowicz-1865-1922>
- <https://www.polskieradio.pl/39/156/Artykul/2475185.Gabriel-Narutowicz-Tragiczny-pierwszy-p-rezydent-II-RP>
- <https://muzeumpilsudskiblog.pl/wp-content/uploads/2020/04/Pi%C5%82sudski-Narutowicz-Biblioteka-Narodowa.jpg>
- <http://ekartkazwarszawy.pl/kartka/zabojstwo-narutowicza/>
- <https://www.polityka.pl/tygodnikpolityka/historia/1730560,1,czy-gabriel-narutowicz-musial-zgin-ac.read>